

ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Effectiveness of Administration : A Case Study of Sangha in Muang District, Kanchanaburi

พระมหาเดชา สังขรุ่งเรือง

สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Email : Decha1005@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เลือกจากตำแหน่งพระสังฆาธิการในเขตปกครอง โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 33 รูป จากทั้งหมดในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า พระสังฆาธิการมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุและสามเณรมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับดีทุกด้าน ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการได้ส่งเสริมพระภิกษุ และสามเณร ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน การบริหารวัดในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบ ระบบวิธีการ การสร้างระบบให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ และสังคมโดยรอบ เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามเป้าหมาย การปกครอง ดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ หรือองค์กรต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ด้านการศึกษา ปัจจุบันพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรและเยาวชนอย่างดียิ่ง ให้การสนับสนุนการดำเนินการ การศึกษาทั้งบาลีนักธรรมและสายพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จากการส่งมาเรียนที่วัดไชยชุมพลชนะสงคราม ซึ่งเป็นศูนย์รวมการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (การช่วยเหลือการศึกษา) ให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาในสำนักเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม คณะพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ได้มีการพัฒนาทำให้คณะสงฆ์ได้เป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชนได้อย่างดี เพราะปัจจุบันการศึกษาเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก ดังนั้น การส่งเสริมให้มีการศึกษา เป็นการสงเคราะห์พระภิกษุและสามเณรตลอดถึงประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นก็ได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอนให้เข้ามาในวัดเพื่อที่จะได้ให้เยาวชนจะได้เข้ามาสัมผัสกับ

บรรยากาศที่เป็นจริงและจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเสริมสร้างกิจกรรมที่ทำให้ไม่เบื่อหน่าย ส่งเสริมการเรียนรู้ คู่คุณธรรม เป็นขั้นพื้นฐานเพื่อสอนเยาวชนให้เป็นคนดี นำความรู้ที่ได้รับจากการเผยแผ่ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ด้านสาธารณูปการ พระสังฆาธิการในแต่ละวัดมีความสามัคคีกันช่วยกันสอดส่องดูแล อาคารเสนาสนะต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยดีและช่วยกันซ่อมแซมหากว่าอาคารที่นั้นชำรุดขึ้นมาเพื่อให้มีสภาพที่เหมือนเดิมเป็นที่น่าศรัทธาของประชาชนที่พบเห็น ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ได้ทางงบประมาณสำหรับการสงเคราะห์ให้การทำงานทุกอย่างเป็นไปอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเพียงพอต่อความต้องการของคณะสงฆ์ สิ่งสำคัญก็คือมีจิตใจที่เป็นสาธารณะด้วย สามารถดำเนินงานด้านนี้ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบางรูปยังขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมาย ในการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจน การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสบางส่วนไม่มีการประชุมเพื่อปรึกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการบริหารจัดการตามความเคยชินที่เคยปฏิบัติมา ขาดการประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน และเจ้าอาวาสบางรูปใช้คนไม่ถูกต้องกับงาน จึงทำให้งานขาดประสิทธิภาพ แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ได้แก่ ควรมีการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสขึ้นไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี และเพื่อให้เกิดความสามัคคีภายในเขตการปกครอง ดูแลส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาคณะสงฆ์ และควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์

Abstract

This research aimed to investigate the effectiveness of Sangha administration in Muang District, Kanchanaburi, and to study problems, make suggestions, and suggest a guideline on problem-solving solutions concerning Sangha administration in 6 dimensions to improve the administration by means of qualitative research. The sample consisted of 33 Sangha as ecclesiastical district officers, deputy ecclesiastical officers, ecclesiastical chiefs of sub-districts, and abbots, selected by purposive sampling. Interviews and questionnaires with open-ended questions on effectiveness of Sangha administration were used as a tool to collect data. The data were analyzed from in-depth interviews, observation forms, and records form the sample. The research results revealed that: As for the effectiveness of Sangha administration in Muang District, Kanchanaburi, it revealed that monks and novices had opinions toward Sangha administration in Muang District, Kanchanaburi as follows: On governing, the Sangha promoted monks and novices to be equipped with knowledge, ability, experience and behaved themselves under the framework of Buddhism disciplines, and acted as a good model on community development. On education, the Sangha was capable of managing education for monks, novices, and youths, supporting them to learn Pali, Dhamma scholars, and Pariyuttidhamma study. On educational support, the Sangha was capable of managing education to assist monks and novices, including laymen effectively. On propagation of

Buddhism, the Sangha promoted teaching/learning in the temple so that the youths could see the learning atmosphere by themselves. Dhamma practice was organized, activities were created to promote learning together with fundamental moral ethics so that the youths could be good citizens. On construction and renovation of temples, the Sangha in each temple helped watch over temple buildings so that they would be in good condition, with proper maintenance if they were dilapidated, creating respect and faith to laymen. On public assistance, the Sangha organized raised fund to find budget for public assistance effectively. The results of study on problems, obstacles, and suggestion on the effectiveness of Sangha administration in Muang District, Kanchanaburi revealed that some members of the Sangha lacked clear vision and objectives in administration, resulting in ineffective work. To solve this, there should be a meeting for the Sangha regularly to enhance the effectiveness in Sangha administration in Muang District, Kanchanaburi. Also, creative activities should be organized between temple and communities regularly.

Keywords: Effectiveness of Administration

1. บทนำ

ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือสาวกขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบทอดและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบทอดและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขในปัจจุบัน พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตาม พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศและพระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมรักษา

ความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนาศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณะสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดีพระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุสามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้พระภิกษุสามเณรมีจริยาวัตรตรงตามประเพณีปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรมีให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล การที่จะทำให้ พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรได้นั้นจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา การปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ 11 ตำบล มีวัดที่ขึ้นทะเบียนของกรมการศาสนาทั้งหมด 66 วัด จำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องมีการบริหารให้

กิจการคณะสงฆ์เป็นไปด้วยดี มีความถูกต้อง เหมาะสม มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักธรรม ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมปัจจุบัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนางานคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตในการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะประเด็นประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์เป็นการศึกษาปัจจัยด้านบุคลากร ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดศึกษาถึงประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และข้อเสนอแนะในการบริหารคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ใน 6 ด้าน คือ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านการศาสนศึกษา 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. ด้านสาธารณูปการ 6. ด้านสาธารณะสงเคราะห์

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาค้นครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ คือพระสังฆาธิการที่สังกัดอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการที่จำวัดอยู่ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 33 รูป

3.3 ขอบเขตพื้นที่

ในการศึกษาค้นครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะวัดในอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กำหนดพื้นที่เฉพาะการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 33 รูป คือ พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมทั้งศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นในเรื่องประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน แล้วนำองค์ความรู้ในประเด็นต่าง ๆ มาวิเคราะห์และนำเสนอ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตามขอบเขตงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าคณะผู้ปกครอง คือ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ที่จำพรรษาอยู่ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยสุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการพระสังฆาธิการในเขตปกครองแบบโควตา (Quota random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 33 รูป จาก 66 วัด 19 สำนักสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 1 ตัวอย่างในการวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota random sampling) โดยใช้วัดเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit)

ลำดับที่	กลุ่มบุคคลเป้าหมาย	ประชากร	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
1	เจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี	1	1
2	รองเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี	1	1
3	เจ้าคณะตำบล	11	11
4	เจ้าอาวาส	53	20
รวม		66	33

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการเตรียมบันทึกไว้ล่วงหน้าประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บันทึกที่เกิดจากความจริง ที่ไหน เมื่อไร กับใคร และทำไม โดยยังไม่ตีความ ส่วนที่ 2 เป็นการตีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีประกอบ และส่วนที่ 3 ใช้เป็นส่วนเพิ่มเติมหลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content validity) จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ด้านต่างๆ ในส่วนวิเคราะห์เชิงสถิติ ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2 ผลความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพพระสังฆาธิการ คือ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการศึกษาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

6. การอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย จารุธมโม (ศรีสุข) [3] ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

6.1 ความคิดเห็นด้านการปกครอง จากการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยพระธวัชชัย จารุธมโม (ศรีสุข) [3] พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนในข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเห็นมากที่สุด คือ มีการจัดการ

บำรุงรักษาวัดให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การ เลื่อมใสศรัทธา

6.2 ความคิดเห็นด้านการศาสนศึกษา จาก การศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัด กาญจนบุรี ด้านการศาสนศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งในปัจจุบันนี้การศาสนศึกษาเป็นเรื่อง สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติว่าพระสังฆาธิการต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีและส่งเสริมการเรียนการสอนของ พระภิกษุสามเณรที่สนใจ ในการเรียนทั้งด้านบาลีและ นกธรรม

6.3 ความคิดเห็นด้านการศึกษาสงเคราะห์จาก การศึกษา ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญศรี พานะจิตต์ [1] ว่าการศึกษาสงเคราะห์ถือว่าเป็น บทบาทและภารกิจของภิกษุสงฆ์ที่สำคัญประการ หนึ่ง กล่าวคือ เป็นการสงเคราะห์ประชาชนด้าน การศึกษาให้มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงตนและ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการ ศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลและการช่วยเหลือเกื้อกูล การศึกษา หรือ สถาบัน การศึกษาอื่น นอกจาก การศาสนศึกษา หรือบุคคล ผู้กำลังศึกษา โดยแบ่ง ออกเป็น 5 ประเภทคือ 1.โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2. โรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนา 3. โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตาม พระราชประสงค์ 4. โรงเรียนพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ 5. โรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

6.4 ความคิดเห็นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการเผยแผ่ธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากชี้ให้เห็นว่าการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก พระสงฆ์ควรยึดถือการเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักในการสืบ ทอดพระพุทธศาสนา ซึ่งตรงกับแนวคิดของ พระยุพธนา รมณีย์ธมโม [4] ซึ่งให้ความหมายว่า การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา คือ การทำให้หลักธรรมคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้าเผยแพร่ออกไป ทำให้มีผู้เคารพ เลื่อมใสในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่ง สอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการศึกษา และการพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกฝ่ายที่จะต้องดำเนินการ ร่วมกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยเฉพาะพระภิกษุ สงฆ์ที่มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรม คำสั่งสอนจะต้องตระหนักในภาระหน้าที่เหล่านั้นอย่าง แท้จริง

6.5 ความคิดเห็นด้านการสาธารณูปการ จาก การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัด กาญจนบุรี ด้านการสาธารณูปการ พบว่าโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของสำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติที่ว่า สาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นระเบียบ บริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ. 2448 ใช้คำว่า “องค์การสาธารณูปการ” แต่ ในปัจจุบันบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การ สาธารณูปการ” ทั้งองค์การสาธารณูปการและการ สาธารณูปการ มีความหมาย ดังกล่าวคือ (1) การก่อสร้าง และการบูรณะปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน (2) กิจการอันเกี่ยวกับวัดคือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการ ยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง (3) กิจการของวัด อื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร (4) การศาสนสมบัติ ของวัด

6.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จากการศึกษา ประสิทธิภาพในการบริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้าน การสาธารณสุขสงเคราะห์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากเป็นการแสดงถึงศักยภาพและชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของ งานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ซึ่ง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ซองดี) [2] สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนิน กิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของหน่วยงาน บุคคลหรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นอยู่ในขอบข่าย แห่งการสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลอุดหนุน จุนเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชนที่ดำเนินการเพื่อ สาธารณประโยชน์หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ ซึ่งจะเป็สาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไปและการ เกื้อกูลทำประโยชน์ร่วมกันทั้งให้คำแนะนำคำสอน ความคิด และ วัตถุประสงค์ ของ ตาม แนว คิด ทาง พระพุทธศาสนา ถือว่าการให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะ การให้ทานทั้งปวง ฉะนั้นการสอนหนังสือก็ดี การ แนะนำที่เกี่ยวกับความรู้ก็ดีจัดเป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ การให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการ บริหารคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอ เมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตามสถานภาพ ของพระสังฆาธิการ พบว่า พระสังฆาธิการระดับเจ้า อาวาสมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหาร คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง กาญจนบุรี จังหวัด โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผล การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า คณะสงฆ์ยังขาดงบประมาณในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ หลายเรื่องโดยเฉพาะเรื่องการศึกษา การทำงานที่ไม่ ชัดเจนและเด็ดขาด การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน การ ทำงานที่ล่าช้ามักทำงานแบบการอยู่กับที่ ไม่มีการ พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับวัด การไม่ให้ความเคารพซึ่งกันและกันของผู้ที่อยู่ที่ต้อง ปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ปัญหาเรื่องของยาเสพติดให้โทษและ อบายมุขอื่น ๆ เป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์ที่ต้อง

แก้ไขอย่างเร่งด่วน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การจัดสรร งบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยเน้นเรื่องหลัก ๆ ที่จะพัฒนาคณะสงฆ์ เช่น เรื่อง การศึกษาธรรม ศึกษาบาลี ซ่อมแซมส่งเสริมสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ หาสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้คณะ สงฆ์ทำงานได้อย่างอ่องไว ชัดเจน หาวิธีแก้ไขข้อ ขัดแย้งของคณะสงฆ์และบ้าน อบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องการเคารพกัน รู้จักการพัฒนาสิ่ง ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ หาวิธีป้องกันปัญหาเรื่อง ยาเสพติด ช่วยกันสอดส่องดูแลให้ทั่วถึง

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญศรี พานะจิตต์, “ความสำเร็จในการปฏิบัติ การกิจของวัด”, กรุงเทพฯ, บริษัทพริกหวาน กราฟฟิก, 2545, หน้า. 21.
- [2] พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ซองดี), “การศึกษา แนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพ โสภณ (ประยูร ธมมจิตโต): ศึกษาเฉพาะกรณีพระ สังฆาธิการในเขตปกครองภาค 2”, วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546, หน้า. 86.
- [3] พระธวัชชัย จารุธมโม (ศรีสุข), “ประสิทธิภาพการ บริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษา วัดในอำเภอ หนองแขง จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553, หน้า. 36.
- [4] พระยุพธนา รมณียธมโม (แก้วกันหา), “การศึกษา เชิงวิเคราะห์การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัย พุทธกาล”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, 2553, หน้า. 101.

